1e Jaargang, nummer 51, 9 december 2024

REFO TIJD

Blad van het Instituut voor Calvinistische Studiën i.s.m. de Nederduits Gereformeerde Kerk (1571) - De moederkerk van Nederland sinds 1579. ‘Geen kerk zal over een andere kerk heersen, geen taakuitvoerder over de andere taakuitvoerder.’ (Kerkorde Emden, 1571)

In dit nummer : Van voorwerpelijkheid tot verbandelijke onderwerpelijkheid, en 1800se bladen

---

VAN VOORWERPELIJKHEID TOT VERBANDELIJKE ONDERWERPELIJKHEID

De mens moet worden als een honingbij, dus worstelen met de bloemen voor honing, en dat worstelen is met herinneringen, met boeken, met metaforen enzovoort, dus eigenlijk ook wat de leeuw doet : het verzetten, maar wel tot onderwerp van testen houden. Zeeën 12:26

Alle onderwerpen zijn slechts deel-realiteiten, en bevinden zich ergens in je lichaam. Het is een spel van contrasten. II Kamba 4:15

J.H. Landwehr viel Ledeboer in 1900 vanuit gereformeerde hoek aan op zijn taalgebruik. De taalwetten zouden volgens Landwehr door God zijn gegeven, maar dat is natuurlijk zeer naïef, Babylonisch en ondemonologisch. Ledeboer hield vast aan het oude, en wilde taal profetisch gebruiken. Niet naar menselijke maatstaven. Hij waarschuwde de mens tegen verloedering en overmatige modernisering.

De taal is behekst. We moeten terugkeren tot de geestelijke talen. De mens zit muurvast in het varkensgrieks en de moderne varkensvormen van het Nederlands en het Engels, en dat is allemaal goed voor de fokkerij van de duivel. De schapen worden gefokt door de wolven, de huurlingen, en de predikanten mogen de schapen niet wakker maken, hen niet beschermen. Toch strijden zij tegen de wolven, want zij willen het bloed van de schapen niet aan hun handen hebben. Dit doen ze in hun eigen, profetische taal, daarbij oude voorbeelden noemend, waar ze onderwerpelijk mee omgaan, niet voorwerpelijk.

Ook met onze herinneringen moeten we onderwerpelijk mee omgaan, niet voorwerpelijk. Of er een d of een t ergens hoort te staan bepaalt de Heere, niet de mens. Ledeboer had ook maling aan de waanzinnige d/t-tirannie. Dat werd hem door Landwehr niet in dank afgenomen. De gereformeerde kerk was veel wereldgelijkvormiger dan de Ledeboeriaanse kerk. Landwehr was meegestroomd met Kuyper in 1892.

Veel verloren gegane inzichten liggen in het Aramees, de taal van Jezus en de apostelen, en het Egyptisch, de moedertaal van het Aramees, de taal van Mozes en Jozef. Hier liggen de geheimenissen opgeborgen, de ontbrekende schakels, wat besproken wordt in de inmiddels 11-delige Nederduits gereformeerde dogmatiek.

Zo zal er doorgang zijn tot de voortijdse talen, de oertalen, waardoor de mens tot de geestelijke talen kan terugkeren. Paulus wees ook op die vreemde talen. Die moesten de vromen weer ontvangen. Door Babylon waren ze in de wereldse talen terechtgekomen. Jezus had een schuilplaats tegen Herodus, in Egypte. Ook in de Exodus uit de Spaanse Nederlanden tot Duitsland keerde men uiteindelijk weer terug. Mozes kan alleen begrepen worden in de context van het Egyptische. Hier werd Mozes onderwezen en opgevoed, en daarvan kreeg hij zijn theologische ideeën. Het Egyptisch ligt dicht tegen het Aramees en Hebreeuws aan, en deze talen verklaren elkaar.

Maar blijf niet zomaar bij Egypte. Ga het verdiepen in de diepere Afrikaanse oertalen. Ook de oude bijbel wijst op het oudere Afrika. Daar liggen de bronnen van de mens, en ook de taalbronnen. Men is heden ten dage afgeweken in het moderne westen. Het is de wereld van de zonde, van de duivel. Je kunt hier niets vertrouwen. Je moet strijden op Pniël.

Onze tekstgedeelten van vandaag spreken over de noodzaak van de onderwerpelijkheid, waar de gereformeerde vaderen zoals Witsius, Kersten, Dooyeweerd en Steenblok ook zo de nadruk op legden, maar dan moet het wel verbandelijke onderwerpelijkheid zijn, opdat men niet met een onderwerp als deel-realiteit wegloopt om daar een markt van te maken tot voorwerpelijkheid.

Laten we daarom komen tot de hogere filosofieën van de theologie, en Dooyeweerd volgen in zijn beklimming van de geestelijke Mount Everest. Van naïef dingbegrip komen tot diep functiebegrip en zo ook tot brugbegrip, waarin alles tot de juiste verhouding komt. Dat is een onderwerp wat de Nederduits gereformeerde filosofie en theologie in haar dogmatiek in inmiddels 11 delen bespreekt, als de grote opvolger van Karl Barth’s Kirchliche Dogmatik.

1800se BLADEN

In de 1850-er jaren begonnen De Stem en De Bazuin op te komen, bladen van de christelijke afgescheidenen. In de 1840-er jaren werd het blad De Fakkel uitgegeven (1848-1865), het protestantsch volksblad, die tegen de separatisten tekeer ging. Soms hadden ze ook sympathie voor de afgescheidenen, en dat was wederzijds. Beide groeperingen waren anti-katholiek in verschillende opzichten. De kritiek die De Fakkel had op bladen zoals De Stem en De Bazuin was dat door de afscheiding ze tot een bespotting werden voor de katholieken.

De Fakkel streed tegen de geest van Alva, tegen de inquisitie, tegen revolutie, en tegen communisme, wat De Fakkel beschreef als overdrijvingen van een stelsel. (4/1, 1850) De Fakkel omschreef deze groeperingen als hen die geen eerbied hadden voor de meningen van anderen, als valse gematigdheid met heerszucht als beginsel. Met list en geweld zoeken zulke groeperingen anderen te onderwerpen, stelde de Fakkel. Ook waren de valse gematigden de beginsellozen die geen gerechtigheidsgevoel hadden maar alleen maar aan eigenbelang dachten en daarvoor mensenbehagenis bezigden, stelde de Fakkel. De Fakkel stelde dat het niet altijd zo is dat de waarheid en het recht in het midden ligt, maar veelal aan het einde, bij een kleine minderheid. De Fakkel noemt de opkomst van de woelgeesten die in algemeenheden spreken en daarvoor met bijbelse uitspraken komen aanzetten. De Fakkel blies op de bazuin en waarschuwde dat lauwheid was binnengeslopen. Het waren wrange vruchten van beginselloosheid en flauwheid, zoals de Fakkel het noemde. Dezen hebben een masker van gematigdheid, stelde de Fakkel. Beginselloosheid en onverschilligheid werden met de mantel der liefde bedekt, stelde de Fakkel, en daar moest een einde aan komen.

In het artikel ‘Opmerkingen na het lezen van het verslag van de Synode der Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk’ stelde De Fakkel dat Ledeboer zich had afgescheiden van de afgescheidenen. Overijssel en Gelderland waren twee verschillende groepen afgescheidenen die elkaar bestreden. Deze strijd ging om de klederdracht, stelde de Fakkel. In Zuid-Holland hadden drie leraren zich afgescheiden van de afgescheidenen die zich ‘de verenigde gereformeerde gemeente onder het kruis’ noemden. Zij verklaarden dat de afgescheidenen zich van het beginsel van de afscheiding hadden afgewend.

De Fakkel streed tegen de geest van Loyola, oftewel de geest der Jezuïeten. Ze noemden het de geest van heerszucht, hatelijkheid, leugen en bedrog, die zich door allerlei kronkelpaden de zegepraal bereidt. (15/3, 1850)

De Fakkel wilde Napoleonistisch Luther en Calvijn volgen, om zo de katholieke afwijkingen en verdraaiingen krachtdadig te bestrijden. De Fakkel stelde dat de geest van Loyola (1491-1556), de oprichter van de Jezuïeten orde, twist had veroorzaakt in de hervormde kerk. Het had de hervormde kerk aan flarden gescheurd. Deze geest had een koperen plaat tegen zijn voorhoofd en droeg nooit de sporen van verlegenheid of schaamte, stelde de Fakkel. Het waren netten van boosheid en bedrog. (5/4, 1850) De Fakkel waarschuwde dat de Jezuïeten zich met de ultra-liberalen hadden verenigd, en dat er zo meer en meer van de grondbeginselen werd afgeweken. (23/8, 1950)

Soms stonden de afgescheiden bladen op één lijn met De Fakkel, en soms hadden ze oorlog. De Stem wees op enige uitspraken van De Fakkel over enige protestantse oorzaken van flauwheid : diepe onkunde van de leer en geest van de katholieken, volslagen onbekendheid van de geschiedenis, ook van latere tijden, onverschilligheid omtrend het kruis-evangelie, mensenvrees, de geest van het Jezuïetisme, die de heersende geest was van die tijd, de zucht tot vriendschap met hooggeplaatsten, eigenbelangzucht, verregaande traagheid met een air van voornaamheid, de besmettelijke invloed van de omgang met onverbeterlijke slijmgasten, en verfijnde demoralisatie. Dit waren de tien punten van De Fakkel van 1/4, 1953, die De Stem overnam. (22/4, 1953)

In 1884 klaagt De Bazuin dat De Fakkel dan weer wel en dan weer niet haar een warm hart toedraagt. (15/9, 1854) De Fakkel stelde dat de orthodox-gereformeerden en formulier-rechtzinnigen een overeenkomst hebben met de farizeeën en schriftgeleerden van het begin der jaartelling. Ze konden de leer van Jezus niet verdragen en vermoordden zo Jezus en stenigden de eerste bloedgetuige. De Bazuin haalt dit aan, en vraagt zich af wie nu wie vervolgt, wie ermee was begonnen, daarmee wijzende op Prediker 12:14 : ‘Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad.’ (11/6, 1854) Op andere plaatsen noemen ze elkaar weer broeders en hebben ze achting voor elkaar, zij het met veel kritiek en vraagtekens. In principe waren het gewoon strijdmakers tegen dezelfde vijand, maar waren ze het vaak oneens over het ‘hoe’, en over de verhoudingen.

In de 1810-er en 1820-er jaren brak het Reveil steeds meer door in de hervormde kerk. Zij wilden het bevindelijke pad op, binnen de hervormde kerk, want zij wilden het herstel zien van de kerk.
